

ב. אם מת בתוך שלשים – פקע ההקדש, וכן אם מכרו לאחר – שמעשה גמור מבטל את ההקדש כל שלא הקדיש מעכשיו (עפ"י שו"ת הרשב"א ח"ג קכב. ואף שיש דעה בירושלמי החולקת, קיי"ל כפי הדעה הסוברת כן. שם).

דף ל

מ. המקדיש דבר ואומר שלכשייפדה יוקדש שוב, האם חל ההקדש השני? מה הדין בקידושי אשה בכגון זה?

מדברי בר פדא שהמקדיש נטיעות עד שיקצצו, ופדאן – חוזרות וקדושות, הוכיחו שאפשר להקדיש דבר באופן שלכשייפדהו יוקדש שוב. אך זהו רק כשהוא בעצמו פודה, אבל אם אחרים פדאוהו, אינן חוזרות וקדושות, שנסתלקה רשותו של הבעלים (ואפילו נכנסו אה"כ לרשותו מידם. ר"ן).

לפי דעת הר"מ קרטבי – שלא כהרשב"א – שלעולא אינן חוזרות וקדושות כנ"ל, אין ראייה מעולא שאפשר להקדיש דבר באופן שלכשייפדה יוקדש שוב. ומ"מ הר"ן צדד שמא הלכה כבר פדא מכך שרבי יוחנן נשא ונתן לפיו. וכן נראה משאר ראשונים. ונפ"מ בנותן צדקה לעניים בכגון זה. ענמו"י.

בקידושי אשה נסתפק רב הושעיא, כגון שנתן שתי פרוטות לאשה ואמר לה: באחת התקדשי לי היום ובאחת התקדשי לי לאחר שאגרשך. (ואין לפשוט זאת מהקדש, כי מצד אחד יש לדמותם לפדאוהו אחרים שהרי האשה קנתה את עצמה בגירושיה, ומצד שני הרי היא בעצמה המתקדשת ויש מקום לדמותם לפדה בעצמו. עפ"י ר"ן).

א. מדברי הרמב"ם נראה, וכן דעת הרשב"א, שלמסקנא אנו נוקטים [עפ"י דברי רבי אילא במקום אחר שהאומר לחברו שדה זו שאני מוכר לך, לכשאקנה ממך תיקדש – קדשה] שחלים הקידושין השניים. ואין כן דעת הר"ן.

ואף שהשניים חלים כשגרשה, יכול לחזור בו מקודם (עפ"י תשובת הרשב"א, מובאת בב"י אה"ע מ; מגיד משנה. ועחור"א וקר"א).

ב. דוקא באופן הנ"ל שעתה האשה פנויה, אבל האומר לאשתו התקדשי לי בפרוטה זו לאחר שאגרשך – פשוט שאינו מועיל כיון שעכשיו איננה בת תפיסת קדושין (פהרא"ש).

מא. מה דין הנודר באחד מכל אלו –

- א. מיורדי הים; מיושבי היבשה.
- ב. מרואי החמה.
- ג. משחורי הראש.
- ד. מן הילודים; מן הנולדים.

א. שנינו: הנודר מיורדי הים – מותר ביושבי היבשה. ונחלקו אמוראים (בפשט דברי המשנה בהמשך) האם בכלל 'יורדי הים' שאסור בהם, ההולכים מעכו ליפו (דהיינו הרגיל לירד שם תדיר. או במי שהיה יורד בשעת גדרו מעכו ליפו. עפ"י רשב"א. והתוס' נקטו כפירוש הראשון) או רק במי שדרכו לפרש (ימים רבים ביחד. תוס').

א. להלכה נוקטים אנו כדעת המחמיר (רמב"ן ור"ן).

ונסתפקו בירושלמי באותם היורדים לים לטייל על שפתו (בדוגיות. רמב"ן). ומסתבר שאין ספק אלא באותם התדירים בכך לצוד דגים או כיו"ב (ריטב"א). ולא נפשטה הבעיה, ולחומרא (נמוקי יוסף). וע"ע ריטב"א והדושי חת"ס.

ב. בירושלמי נסתפקן בנודר מיורדי הים 'לאחר שלשים יום' וקודם שלשים יום נעשו אותם היורדים יושבי יבשה, האם הולכים אחר שעת אמירת הנודר או אחר חלות הנודר. ותלו זאת במחלוקת תנאים להלן (פס:): לענין הפרת הבעל בכגון זה. ואנו נוקטים כדברי רבי עקיבא ההולך אחר שעת האמירה (רמב"ן), הלכך אסור באותם שהם בשעת אמירת הנודר יורדי הים. ולא נפשט הדבר, ולחומרא (ר"ן). ומבואר שנקט הירושלמי כדבר פשוט שיורדי הים בשעת הנדר נאסרו גם לאחר שנעשו יושבי יבשה (וע' קר"א).

ולהפך, יושבי יבשה בשעת הנדר שנעשו לאחר מכן יורדי ים; הריטב"א כתב להתיר. ואילו דעת הר"ן (פד.) לאסור בכל כיוצא בזה, עכ"פ לפי שיטת התלמוד שלנו.

הנודר מיושבי היבשה – אסור מיורדי הים, שיורדי הים בכלל יושבי היבשה [ואפילו מי שדרכו לפרש, סופו עולה ליבשה. עפ"י גמרא].

ג. הנודר מרואי החמה – אסור אף בסומין, שלא נתכוין זה אלא למי שהחמה רואה אותו [שהרי לא אמר 'מן הרואים'] – להוציא דגים ועוברים.

א. אפילו אמר מן הרואים נתכוונתי – אין שומעים לו, שאין אדם נודר על פי דעת פירושו הפרטי (פירא"ש. וכן פסק הרמ"א יו"ד ריו, לו. וע' שבט הלוי ח"ו קמב רנב שהוכיח מדברי הרא"ש הללו שלא כדעת הב"ח). ואולם הנמו"י בשם הריטב"א כתב שנאמן לפרש כוונתו אף להקל.

ב. מן העוברים שבשעת הנדר מותר אף לאחר שנולדו (כ"מ במאירי. וע' קר"א ושלמי נדרים).

ג. אין אסור אלא מבעלי חיים, העשויים לראות את החמה, אבל לא תבואה ופירות וכל שאין בו רוח חיים, ואע"פ שחמה רואה אותם (תוס').

ד. כתב הנמוקי-יוסף בשם הריטב"א שדברים אלו היו לפי רגילות הלשון באותו זמן, 'הא לאו הכי לפי פשט הלשון הכל שוה'.

ג. הנודר משחורי הראש – אסור בקרחים [מדלא אמר 'מבעלי שער'] ומבעלי שיבות (שהרי היו בעבר שחורי ראש (רש"י ורא"ש). וכן אסור מבעלי שער בהיר כי סופו משחיר. פירא"ש). ומותר בנשים ובקטנים, שאין נקראים 'שחורי הראש' אלא אנשים [שפעמים ראשם מגולה פעמים מכוסה (ורובם של אנשים ראשם שחור. ר"ן), להוציא נשים שלעולם מכוסה (בלבנים. רש"י), וקטנים לעולם מגולה].

אם דרכם לקרוא 'שחורי הראש' לכל – אסור בכל (רמב"ם ט, יט). והמאירי כתב שכל שנהגים כן, אין כוונתם בקריאת שחורי הראש אלא לצעירים הלכך מותר בבעלי שיבה.

ד. הנודר מן הילודים – מותר בנולדים (= שעדיין לא נולדו. שכן משמע לשון בני אדם 'ילודים' – שנולדו כבר. שלא כבלשון תורה שמשמע גם העתידיים להולד, כמו כל הבן הילוד. ר"ן).

הנודר מן הנולדים – אסור אף מן הילודים, שלא נתכוין אלא במי שדרכו להוולד [להוציא דגים ועופות]. כן אמרו חכמים. רבי מאיר מתיר בילודים [אעפ"י שבלשון תורה 'נולד' משמע שנולד בעבר או בעתיד, בלשון בני אדם סובר ר"מ שמשמע רק בעתיד להיולד].

א. יש אומרים שאין חילוק בין ילוד לילוד (עפ"י מאירי והר"ן). ויש אומרים שרק 'ילוד' משמע שכבר נולד, אך 'ילוד' משמעו להבא כגון כל הבן הילוד (עפ"י ריטב"א; הגר"א).

ב. לפירוש הרא"ש – דלא כרש"י ור"ן ועוד – דעת חכמים במשנה היא דעה שלישית, הסוברת שאף הנודר מן הילודים אסור בשניהם (ואין משמע כן נוסחת המשנה בירושלמי. קרן אורה).